

vodnjaki poleg vlažnih in nezdravih hiš tik gradu. Zato so se nalezljive bolezni rade pasle po mestu in kosile čudovito naglo zlasti otroke. Grbec sam je imel enajst otrok; ko pa je l. 1716. pisal oporoko, ni nobeden več živel. Ali ni to žalostna slika nezdravih razmer?

Vse to je tudi Grbec dobro uvideval in v svojih spisih jasno poudarjal; toda, ker je bila tedaj voda skoro v vseh večjih mestih slaba in kanalizacija nedostatna, se je moral tolažiti s tem, da niso v Ljubljani slabše razmere v zdravstvenem

CESAR KONŠTANTIN VELIKI.

oziru, ko drugod. Vpliva na vlado pa tedaj zdravniki v proseh zdravstva še niso imeli.

Slavni empirik Anglež Tomaž Sydemham je budil zdravnike k opazovanju. Zdravilstvo more napredovati le, če posamezni strokovnjaki bolezni prav natančno opazujejo in si vse bolezenske pojave podrobno zaznamujejo. Na ta način se morajo spoznati viri boleznim, razvoji in učinki, obenem pa lahko sklepamo na pomočke, da se bolezni prepreči, zatre ali pa vsaj olajša.

To načelo je padlo na ugodna tla in našlo mnogo zagovornikov. Grbec je bil odločen prijatelj izkustva. Vse njegovo življenje je bilo opazovanje;

plodove svojega truda je objavljaval v spisih in je tako postal sotrudnik pri mogočni stavbi napredujočega zdravilstva.

Vsak pojav si je izkušal naravno pojasniti. Dandanes nam je to pravilo sicer jasno, tedaj pa je imelo še mnogo nasprotnikov med mistično strujo Eskulapovih gojencev. Grbcu se je prigodilo, da mu je urednik zbornika *Ephemerides* k spisu pristavil opombo, da se pojav ne da naravno razložiti, temveč da je treba misliti na vplive hudobnih duhov.¹ Praznoverja je bilo tedaj še mnogo med ljudmi, celo med učenjaki.

Vsi Grbčevi spisi kažejo njegovo prepričanje, da bodi naša prva skrb, zdravje obvarovati vseh kvarnih sovražnikov. Tu velja po pravici rek: »Bolje drži ga, kakor lovi ga!« Če si je pa kdo zdravje pokvaril, si ga mora z različnimi pripomočki zopet pridobiti. Te pomočke je pa mogoče najti le na podlagi raznih poizkusov.

To stališče je gotovo pravo. Da pa tudi Grbec ni vselej našel najprimernejšega leka raznim boleznim, kdo bi mu mogel za to kaj očitati! Saj vemo, kako dolga in težka je pot do svetlih žarkov pravega spoznanja.

Karol Deschmann² očita sicer Grbcu, da preveč citira in svoje misli preširoko razpreza; mislim pa, da je ta sodba neutemeljena. Kot pisatelj je moral Grbec svoje trditve podpreti z izreki drugih zdravnikov; stvar pa je moral vsestransko popisati, da jo je bilo mogoče umeti. Zato zasluži bolj hvalo ko grajo. Res pa je, da današnjemu okusu več ne prija dolgi naslovi, ki načelujejo njegovim knjigam; tisti čas pa jih je kategorično zahteval.

Sicer je bilo na Slovenskem že v prejšnjih vekih mnogo znamenitih zdravnikov, najiminitnejši je gotovo Grbec. Znani so David Vrbec (1578 do 1636), Jan. (Gosjak) Ganser († 1688), Pavel Qualiza, Janez Andrej Coppini, roj. 1653, Janez Peterman, r. 1652, Franc Avg. Bosio, r. 1663, Andrej Vidmajer, Janez Brložnik, Andrej Lojk, r. 1679, Gašpar Corusi (1661—1712), Juri Sigm. Pogačnik³ itd., ki so se vsi odlikovali kot pisatelji, najbolj znano pa je bilo po pravici Grbčevo ime. Morda je ta razprava kaj pripomogla, da mu ostane tudi še poslej.

¹ N. pr. v letniku II, 9 str. 94, kjer L. Schröck nasproti Grbcu piše: »mih verisimile videtur malos genios sic ludere«.

² Jahresheft des Vereines des Krainischen Landes-Museums, 1856, str. 1. »Selbst der als Arzt ausgezeichnete Dr. Gerbetz trägt diese Gebrechen seiner Zeit (sc. Citatensucht, Weitschweifigkeit) zur Schau.«

³ Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 1900, 134 id.

